

УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АЛЬФРЕДА НОБЕЛЯ
КАФЕДРА ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

на тему

" Розробка та шляхи реалізації міжнародного інвестиційного проекту «
Відкриття рибного ресторану » в Фінляндії "

Виконав: здобувач IV курсу, групи МЕВ-17
Спеціальності 292 Міжнародні економічні
відносини

Бойко Антоніна Сергіївна

Керівник: к. е. н, професор
Задоя А. О.

Дніпро
2021

УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АЛЬФРЕДА НОБЕЛЯ

КАФЕДРА ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Перший (бакалаврський) рівень

Спеціальність 292 Міжнародні економічні відносини

Затверджую:

Зав. кафедри _____

(підпис, прізвище, ім'я та по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

“ ____ ” _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ

на кваліфікаційну роботу здобувачу

Бойко Антоніна Сергіївна

1. Тема роботи " Розробка та шляхи реалізації міжнародного інвестиційного проекту « Відкриття рибного ресторану» в Фінляндії "

2. Керівник роботи - Задоя А. О., кандидат економічних наук, професор

Затверджені наказом від " ____ " _____ 20__ р., № _____

3. Термін здачі здобувачем закінченої роботи 31.05.2021

4. Цільова установка та вихідні дані до роботи : оцінити наскільки Фінляндія є підходящою країною для реалізації інвестиційного проекту.

Проаналізувати економічну ситуацію у Фінляндії, визначити особливості французької економіки, вивчити структуру експорту та імпорту країни, встановити економічні фактори, які впливають на інвестиційний клімат, встановити бізнес фактори, які впливають на інвестиційний клімат, проаналізувати процес створення та реєстрація компанії, підрахувати основні витрати пов'язані з відкриттям бізнесу та вірогідні прибутки.

5. Зміст роботи (перелік питань, які належить розробити):

5.1. Економіка Фінляндії : сучасний стан та основні тенденції розвитку

5.2. Зовнішньоекономічна діяльність Фінляндії : міжнародний рух товарів та капіталу

5.3. Розробка міжнародного інвестиційного проекту щодо відкриття ресторану

6. Консультанти розділів роботи:

Розділ	Консультант (прізвище, ініціали, посада)	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Розділ 1	Задоя А. О., к. е. н., професор		
Розділ 2	Задоя А. О., к. е. н., професор		
Розділ 3	Задоя А. О., к. е. н., професор		

7. Дата видачі завдання _____

8. Календарний план виконання роботи

№ п/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	
		За планом	Фактично
	Написання першого розділу		
	Написання другого розділу		
	Написання третього розділу		
	Подання завершеної роботи		

Здобувач

Бойко А. С.

Керівник кваліфікаційної роботи

Задоя А. О.

АНОТАЦІЯ

Бойко А.С. Розробка та шляхи реалізації міжнародного інвестиційного проекту «Відкриття рибного ресторану» у Фінляндії.

У цій роботі проведено дослідження сучасного стану та основні тенденції розвитку економіки Фінляндії за останні декілька років. Клімат даної країни є сприятливим для відкриття ресторану, та в принципі для відкриття будь - якого бізнесу. Також для фінів дуже важливим пріоритетом є складання бізнес плану. Фінляндія має добре розвинену ринкову економіку, найщасливіша країна світу вже протягом 4 років. Економіка Фінляндії конкурентоспроможна, одним з найбільш спеціалізованих секторів є високі технології, конфіденційність, інформаційні технології і технології. Фінляндія цілком конкурентоспроможна - особливо з огляду на рівень освіти, кваліфікацію, досвід і якість результатів праці фінських співробітників, безробіття має середній рівень по Європі. Фінське законодавство не обмежує іноземців в напрямках і економічних сферах, в яких вони можуть вести бізнес, але треба враховувати досить великий податок. У роботі розроблено міжнародний інвестиційний проект по створенню рибного ресторану у самому серці Фінляндії – Гельсінкі за рахунок власних коштів інвестора з України. Наведені розрахунки потреби в інвестиційних ресурсах, також проведено розрахунки основних показників, які дали змогу оцінити інвестиційні привабливість запропонованого проекту.

Ключові слова: трудова міграція, інвестиційний клімат Фінляндії, NPV, термін окупності інвестиційного проекту, податки в Фінляндії.

SUMMARY

Boyko AS Development and implementation of the international investment project "Opening a fish restaurant" in Finland.

This paper examines the current state and main trends in the Finnish economy over the past few years. The climate of this country is favorable for opening a restaurant, and in principle for opening any business. Drawing up a business plan is also a very important priority for Finns. Finland has a well-developed market economy, the happiest country in the world for 4 years. Finland's economy is competitive, with one of the most specialized sectors being high technology, confidentiality, information technology and technology. Finland is quite competitive - especially given the level of education, qualifications, experience and quality of work of Finnish employees, unemployment is average in Europe. Finnish law does not restrict foreigners in the areas and economic areas in which they can do business, but a fairly large tax must be taken into account. The paper develops an international investment project to create a fish restaurant in the heart of Finland - Helsinki at the expense of an investor from Ukraine. Calculations of the need for investment resources are given, as well as calculations of the main indicators that allowed to assess the investment attractiveness of the proposed project.

Key words: labor migration, investment climate of Finland, NPV, payback period of the investment project, taxes in Finland.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ЕКОНОМІКА ФІНЛЯНДІЇ : СУЧАСНИЙ СТАН ТА ОСНОВНІ ТЕНДЕНДІЇ РОЗВИТКУ	8
1.1. Загальна характеристика розвитку фінської економіки за останні роки ...	8
1.2. Сучасні та можливі участі Фінляндії у міжнародних організаціях	11
1.3. Характеристика інвестиційних і міграційних потоків	14
РОЗДІЛ 2. ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ФІНЛЯНДІЇ: МІЖНАРОДНИХ РУХ ТОВАРІВ ТА КАПІТАЛУ	17
2.1. Експортно-імпортна діяльність країни	17
2.2. Масштаби та основні напрямки прямого іноземного інвестування	22
2.3. Оцінка інвестиційного клімату Фінляндії	28
РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА МІЖНАРОДНОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЕКТУ ЩОДО ВІДКРИТТЯ РЕСТОРАНУ	34
3.1. Умови та процедура відкриття ресторанного бізнесу в Фінляндії	34
3.2. Обґрунтування інвестиційного проекту щодо створення рибного ресторану, оцінка потреби в інвестиційних ресурсах та визначення джерел їх залучення.....	38
3.3. Розрахунок очікуваних доходів та оцінка економічної привабливості інвестиційного проекту	42
Висновки та пропозиції	49
Список використаних джерел	52

ВСТУП

Інвестування є одним з найпопулярніших методів кооперації. На сьогоднішній день дуже багата кількість людей готова вкласти власні гроші в будь-який проект, якщо вважає цей проект перспективним. Це вигідно для обох сторін. Інвестори мають змогу збільшити вкладені гроші та отримати ще більший прибуток. Потрібні лише обговорити стратегію виходу проекту, підписати контракт, вкласти гроші, слідкувати за розвитком проекту, щоб якщо що, була можливість вивести гроші. Творці проекту мають можливість втілювати свої ідеї у реальність. Вони жертвують правом власності, або вони повинні будуть вернути з годом кошти. Звісно є свої переваги та недоліки, але одним з найважливіших критеріїв є країна, в якій буде проходити інвестування. Таким чином, ми розуміємо, що з'являється додаткова сторона, яка отримує вигоду і при цьому збільшує ризики для інвестування.

Мета цієї роботи полягає в тому, щоб оцінити та зробити висновки наскільки Фінляндія є привабливою чи ні для реалізації там інвестиційного проекту «Відкриття ресторану».

Наступні завдання, які мають бути виконані для того щоб досягти вище згаданої мети:

- Проаналізувати економічну ситуацію у Фінляндії;
- Визначити особливості фінської економіки;
- Вивчити структуру експорту та імпорту;
- Встановити економічні фактори, які впливають на інвестиційний клімат даної країни;
- Встановити бізнес фактори, які впливають на інвестиційний клімат;
- Проаналізувати процес створення та реєстрації ресторану;
- Визначити масштаби та основні напрямки прямого іноземного інвестування;

- Підрахувати основні витрати пов'язані з відкриттям бізнесу та вірогідні прибутки.

Важливо визначити об'єкт та предмет дослідження.

Об'єктом дослідження є економічне середовище та інвестиційний клімат Фінляндії.

Предметом дослідження є розробка та шляхи реалізації міжнародного інвестиційного проекту, а саме відкриття рибного ресторану у Фінляндії.

Методом, який використовується для досягнення мети цього дослідження, є систематичний аналіз об'єкту дослідження за допомогою використаної літератури, використаних джерел, міжнародних баз даних, графічні та табличні методи . За допомогою отриманої інформації, будуть зроблені висновки та пропозиції стосовно цієї роботи та інвестування.

РОЗДІЛ 1.

ЕКОНОМІКА ФІНЛЯНДІЇ : СУЧАСНИЙ СТАН ТА ОСНОВНІ ТЕНДЕНДІЇ РОЗВИТКУ

1.1. Загальна характеристика розвитку фінської економіки за останні роки

Фінляндія – це країна з неймовірно красивою північною природою, багатою чарівними лісами та з величезною кількістю озер. Завдяки тому, що практично вся територія держави вкрита лісом, в Фінляндії дуже добре розвинена деревообробна промисловість, яка пропонує для експорту матеріали найвищої якості, відомими для нас є фінський папір та фанера. Красиві озера та річки країни, багаті рибою, ваблять туристів з усієї Європи для водного туризму та риболовлі. В Фінляндії прекрасні погодні й природні умови для гірськолижного спорту, саме тому цей спорт дуже розвинений у країні. Також вважають, що у Фінляндії одні з найкращих в світі зимові курорти, які розташовані по всій території країни. [1]

Оцінка економічної свободи Фінляндії становить 76,1, що робить її економіку 17-й найвідомішою в Індексі 2021 року. Його загальний бал збільшився на 0,4 бала, головним чином завдяки покращенню показника державних витрат. Фінляндія посідає 10 місце серед 45 країн європейського регіону, і її загальний бал перевищує середні показники по регіонах та світі.

Економіка Фінляндії продовжує отримувати вигоди від високого рівня економічної свободи. Щоб Фінляндія перейшла в переважно вільні ряди, уряд повинен відмовитись від своїх амбіційних планів щодо збільшення витрат на інфраструктуру, освіту, охорону здоров'я та соціальні послуги, а потім зробити подальше скорочення. Вона також повинна реформувати трудовий кодекс, щоб зробити його більш сприятливим для ринку та зменшити податки.[2]

Фінляндія, яку часто називають прикладом економічних показників, конкурентоспроможності та інноваційного успіху, тим не менше стикалася з труднощами, щоб вийти з світової фінансової та кризи єврозони. Насправді

Фінляндія вразлива до міжнародної кон'юнктури, і країна також постраждала від санкцій ЄС проти Росії. Крім того, наслідки пандемії COVID-19 вразили національну економіку, яка зафіксувала в 2020 році скорочення ВВП на 2,9% (МВФ - хоча оцінка національного міністерства фінансів становить 3,3%), здебільшого через різке скорочення в приватному секторі споживання. Тим не менше, Фінляндія мала ефективніші результати, ніж більшість інших країн ЄС, і очікується, що вона знову почне зростати зі швидкістю 2,3% цього року та 2,5% у 2022 р., Оскільки споживачі збільшують дискреційні витрати, а компанії знову починають інвестувати,

Стан державних фінансів покращився за останні роки, однак пандемія спричинила падіння державних доходів та зростання видатків, змусивши дефіцит бюджету збільшитись до 1,9% у 2020 році. Загальні заходи фіскальної підтримки, які, за оцінками, становлять 2,6% ВВП, склались здебільшого із грантів та компенсацій збитків, понесених під час примусового закриття підприємств, тимчасового зниження пенсійних внесків, допомоги самозайнятим та продовження схем допомоги по безробіттю. Подібним чином, співвідношення боргу до ВВП зросло в 2020 році, перевищивши показник 60% у Маастрихтському договорі, і досяг рівня 67,1%.

ВВП Фінляндії на душу населення, який Світовий банк оцінює у 51 426 доларів США (ППС), є одним з найвищих у світі та на 11% вищим за середній показник у ЄС-27 (Євростат), що дозволяє країні запропонувати високий рівень життя. Розподіл багатства є відносно збалансованим, хоча соціальна нерівність зросла в останні роки. Однак МВФ очікує, що на рівень безробіття буде сильно впливати негативний економічний вплив пандемії COVID-19, в даний час, за оцінками, цей показник зросте до 7,8% у 2020 році (з 6,7% роком раніше) і повинен зростати далі до 8,6% у 2021 році. Всі ці зміни ми можемо спостерігати у табл. 1.1. Фінляндія є європейською країною, яка найбільше постраждала від старіння населення та падіння робочої сили, явища, яке тяжко впливає на державні фінанси.[3]

Таблиця 1.1.

Основні показники Фінляндії за 2018-2020 рр.

Основні показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.
ВВП (млрд. дол. США)	276.07	269,00	270,64
ВВП (постійні ціни, річна зміна у%)	1.5	1.3	-2,9
ВВП на душу населення (дол. США)	50	48	48
Сальдо державного управління (у% ВВП)	-0,3	-0,3	-1,9
Валовий борг сектору державного управління (у% від ВВП)	59.6	59.3	67.1
Рівень інфляції (%)	1.2	1.1	0,4
Рівень безробіття (% від робочої сили)	7.4	6.7	7.8
Поточний рахунок (млрд. Дол. США)	-4,77	-0,42	2.17
Поточний рахунок (у% від ВВП)	-1,7	-0,2	0,8

Джерело: МВФ - Світова економічна база даних, квітень 2021 р.

1.2. Сучасні та можливі участі Фінляндії у міжнародних організаціях

Довгий час Фінляндія налагодила дуже тісна співпраця в рамках Ради Північних країн, тому з цієї точки зору членство в ЄС стало цілком природним для країни, оскільки Данія вже була членом Товариства, а Швеція і Норвегія готувалася до цього, хоча Норвегія передумала. Фінляндія є активним партнером ЄС, який прагне розвивати Союз в цілому і хоче зміцнити його єдність. Як і всі інші держави-члени, Фінляндія захищає свої інтереси в ЄС. Незважаючи на думку скептиків про те, що в підсумку перевага все одно дістанеться будь-якому учаснику, це не так. В ЄС те, що отримують деякі держави, які не буде автоматично взято з інших держав. Проблема для держав-членів полягає в здатності визнати довгострокові цілі і брати участь в створенні кращої Європи. Фінляндія є членом Європейського союзу з 1995 року, вона також є частиною Європейського валютного союзу, тому з 2002 року національною валютою є євро (до 2002 року фінські марки). Крім того, Фінляндія є учасником Шенгенської угоди, згідно з яким перетин кордону між країнами-учасницями здійснюється без прикордонного контролю. Суперечка про вступ Фінляндії до Європейського Союзу почався на початку 1990-х років, незабаром після розпаду Радянського Союзу і закінчення холодної війни. Поштовхом до цього процесу стала декларація Швеції про членство в ЄС у липні 1991 року. За підтримки парламенту уряд Фінляндії також подав заявку на вступ в ЄС в березні 1992 року. Переговори між Фінляндією і Європейське співтовариство почали, коли Швеція і Австрія почали переговори. Фінляндія бере участь в об'єднанні Європи з 1961 року, ставши кандидатом в члени Європейської асоціації вільної торгівлі. А Фінляндія стала повноправним членом цієї асоціації в 1986 році. У жовтні 1994 року в Фінляндії було проведено референдум, в ході якого 56,9% виборців проголосували за вступ країни в ЄС. Прихильники членства в ЄС виправдовують свою позицію в інтересах безпеки і економічних вигод, оскільки членство дасть фінським підприємствам можливість безпосередньо виходити на внутрішні

ринки ЄС і тим самим забезпечуючи загальну стабільність економічного розвитку країни. Крім того, членство в ЄС гарантувало б участь Фінляндії в прийнятті рішень, які в будь-якому випадку вплинуть на зміст національної політики. Противники членства вважали, що членство в ЄС серйозно підірве суверенітет Фінляндії. Боялися, що членство в ЄС послабить основні сфери фінської економіки, особливо сільське господарство. Інші причини пов'язані зі страхом перед наслідками відкриття кордонів і ослабленням соціального захисту. Остаточне рішення про членство в ЄС було прийнято парламентом 18 листопада 1994 року. Членство в ЄС створювало певні труднощі для Фінляндії, але позитивні результати були набагато більш значними. З самого початку було ясно, що в кінцевому підсумку Фінляндія стане донором в Європейському союзі, але це не було значної дилемою. Приєднання до загального сільськогосподарського політиці ЄС означало труднощі з адаптацією для фінського сільського господарства і фермерів. Це все ще проблема, тому що сільське господарство в Фінляндії пов'язано з набагато більшими труднощами, ніж в інших країнах ЄС. У 1995 році Фінляндія також вступила в Європейський валютний союз. На початку 2002 року в обіг були випущені банкноти і монети євро, що прийшли на зміну старій національній валюті - фінської марці.

У 1996 році Фінляндія підписала угоду про вступ до Шенгенської зони. Положення Шенгенської зони вступили в силу в Фінляндії та інших скандинавських країнах 25 березня 2001 року. На практиці Шенгенська угода означає, що перетин сухопутних кордонів країн-членів даної угоди, а також їх кордонів в морських портах і аеропортах, здійснюється без прикордонного контролю. Для полегшення контролю зовнішніх кордонів країни-члени Шенгенської угоди домовилися про уніфікацію візової політики. Як держава-член ЄС, Фінляндія повністю залучена в процес прийняття рішень на рівні ЄС. Згідно фінської конституції, компетенція уряду в питаннях ЄС поширюється на всі сектори, включаючи зовнішню політику і політику безпеки. Єдиними винятками є твердження міжнародних угод і поправок до установчого угоди ЄС.

Ці питання зовнішньої політики вирішуються Президентом Фінляндії спільно з урядом. Парламент Фінляндії грає більш важливу роль в прийнятті рішень на рівні ЄС у порівнянні з парламентами інших країн-членів ЄС. Згідно фінської конституції, уряд повинен надавати парламенту інформацію про підготовку в ЄС тих чи інших питань. Уряд повинен також вислуховувати думку парламенту щодо обговорюваних в ЄС пропозицій і обґрунтовувати свою власну лінію поведінки. Так звана велика комісія парламенту опрацьовує всі пов'язані з ЄС питання на підставі резолюцій, що надаються їй спеціальними комісіями. Питання, що стосуються спільної зовнішньої політики і політики безпеки ЄС, розглядаються на комісії у закордонних справах. Фінляндія має своє представництво в ЄС в Брюсселі. Крім того, «європейські місії» з різних регіонів, а також представники інших зацікавлених груп захищають інтереси своїх регіонів і сфер діяльності в ЄС, стежать за ходом подій в ЄС і надають інформацію про поточні події. Вони також намагаються зробити свої регіони і сфери діяльності більш помітними в Європі. Фінляндія інтегрована в європейську економіку, в тому числі в зону євро. Євро не принесло Фінляндії захисту від потрясінь у світовій економіці. Однак в рамках єврозони країна отримала велику ступінь стабільності. Труднощі, які все ще існують, пов'язані з географічним положенням на північній периферії Європи, далеко від центру. Це викликає більш високі транспортні витрати. Не можна сказати, що членство в ЄС зіграло скільки-небудь значну роль в зусиллях Фінляндії по боротьбі з безробіттям, хоча позитивний ефект був очікуваним. В цілому, фінська економіка вважається однією з кращих в Європейському Союзі.[4]

1.3. Характеристика інвестиційних і міграційних потоків

Фінляндія приваблива для зарубіжних бізнесменів через прозорості правил ведення бізнесу, стабільної політичної та економічної ситуації. Слід також відзначити систему підтримки підприємницької та експортної діяльності, доступність фінансових та інших ресурсів. У питаннях надання підтримки в Фінляндії керуються принципом рівних можливостей для всіх. Економічна система Фінляндії має цілий ряд переваг, що обумовлюють її привабливість як з точки зору експорту товарів і послуг, так і інвестиційного співробітництва:

- географічний фактор - членство країни в Євросоюзі і територіальна близькість Росії дають можливість для виходу на величезні ринки товарів і послуг по всьому світу. Фінляндія останнім часом розглядається як свого роду «ворота» на європейський ринок. Крім того, сусідство Росії позитивно позначається на можливості ефективного моніторингу бізнесу і своєчасного прийняття необхідних рішень;

- низький рівень бюрократії і відсутність корупції в фінських структурах;
- ефективна система підтримки підприємництва та експортної діяльності;
- висока ступінь залученості Фінляндії в світову економіку;
- надійна інфраструктура;
- високий професіоналізм найманого персоналу;
- стабільність фінансової системи і доступність ресурсів.

Найбільш перспективними в плані залучення інвестицій є такі галузі, як інформаційна технологія, екологія, технологія сервісу, медична промисловість, лісове виробництво, торгівля, а також гірничодобувна галузь. Можна назвати ще й біотехнологію. Але вона є сферою знаходиться, головним чином, всередині медичної промисловості, хоча часто стикається і з іншими галузями.

Одним з козирів Фінляндії, як об'єкта інвестицій, є те, що інвестор отримує доступ не тільки до фінського ринку, але і до ринку Балтії та багатьох областей Росії.

Найбільш цікавими партнерами в плані розвитку інвестиційного співробітництва для фінів є Голландія, Індія, Великобританія, Швеція, Німеччина, Данія, Росія та Сполучені Штати.

Одним з головних напрямків роботи по залученню інвестицій вважається на сьогодні координація інформаційної діяльності відповідних зарубіжних і внутрішніх структур, з тим, щоб відомості про безпеку, надійності і конкурентоспроможності фінської інвестиційної інфраструктури поширювалися б більш широко по всьому світу. За допомогою представництв міністерств зовнішньої торгівлі, закордонних справ, а також спеціальних організацій, таких як Фінпро, Текес і ін. Ведеться пошук підприємств в різних країнах, які могли б зацікавитися інвестуванням в Фінляндію.

В даний час в Фінляндії діють понад дві тисячі іноземних фірм (фірми, які, як мінімум, на 50 відсотків належать іноземцям). Ці фірми забезпечують роботою приблизно 170 тисяч осіб. Щорічно в країні ґрунтуються близько 200 нових зарубіжних підприємств. В цьому розділі інвестиції зростають. Але, з іншого боку, число купуються іноземцями фінських фірм знижується, як знижується і загальна сума таких покупок. Швеція традиційно залишається найбільшим інвестором в Фінляндію. Всього ж у минулому році інвестиції надійшли з двох десятків країн. Найбільш значними джерелами інвестицій з'явилися Швеція, Великобританія, Данія, США і Німеччина. Найбільшими об'єктами інвестицій є такі галузі фінської економіки, як інформаційна технологія, медична галузь, екологічна технологія, торгівля і сфера обслуговування.

Українські мігранти - найбільша група трудових мігрантів в Фінляндії. Громадяни України обійшли естонців за кількістю трудових мігрантів в Фінляндії. У минулому році на роботу до Фінляндії приїхало понад 1,8 тисячі українців, а естонців - близько 1,2 тисячі. Відзначається, що в третьому кварталі 2019 року середня зарплата в Естонії становила понад 1,3 тисячі євро на місяць, що більше, ніж в 3 рази перевищує середню зарплату в Україні.

Нагадуємо, що за 10 місяців українські мігранти перерахували на батьківщину 9,7 мільярдів доларів. У Польщі працюють майже 900 тис. Українських заробітчан. В Естонії в даний час, за даними різних джерел, знаходяться близько 30 тис. Українців. Громадяни України, які працюють в Польщі, за 2017 рік відправили додому близько 11,7 млрд злотих. Переклади в Україні, згідно зі статистикою НБП, склали найбільшу частку всіх переказів, відправлених з Польщі за кордон - 90,4% [5].

РОЗДІЛ 2.

ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ФІНЛЯНДІЇ: МІЖНАРОДНИХ РУХ ТОВАРІВ ТА КАПІТАЛУ

2.1. Експортно-імпортна діяльність країни

Зовнішня торгівля відноситься до торгівлі товарами та послугами між різними країнами. Для успіху на експортних ринках потрібні конкурентоспроможні товари та послуги, але торгівля також залежить від попиту, який залежить від темпів зростання світової економіки та функціонування ринку. Близько третини зовнішньої торгівлі припадає на послуги, і, оскільки компанії стають все більш міжнародними, все більша частка зовнішньої торгівлі припадає на внутрішню торгівлю.

Зовнішня торгівля завжди була дуже важливою для Фінляндії. Це підкреслювалося як в економічному злеті, так і в падінні. Загальний обсяг експорту збільшився вчетверо внаслідок читання рецесії початку 1990-х років до 2008 року. У 2009 р. Експорт товарів та послуг впав приблизно на п'яту частину. Відновлення відбувалося повільно, і показники експорту не відновились до 2018 року на рівні 2008 року.

У 2019 році вартість експорту зросла на 7,5% порівняно з попереднім роком. Вартість експорту товарів та послуг становила 96 млрд. Євро, а відношення експорту до ВВП зросло до 40 відсотків. Вартість імпорту зросла на 2,4% у 2019 році, а відношення імпорту до ВВП зросло до 39,5%, це видно на рис. 2.1.

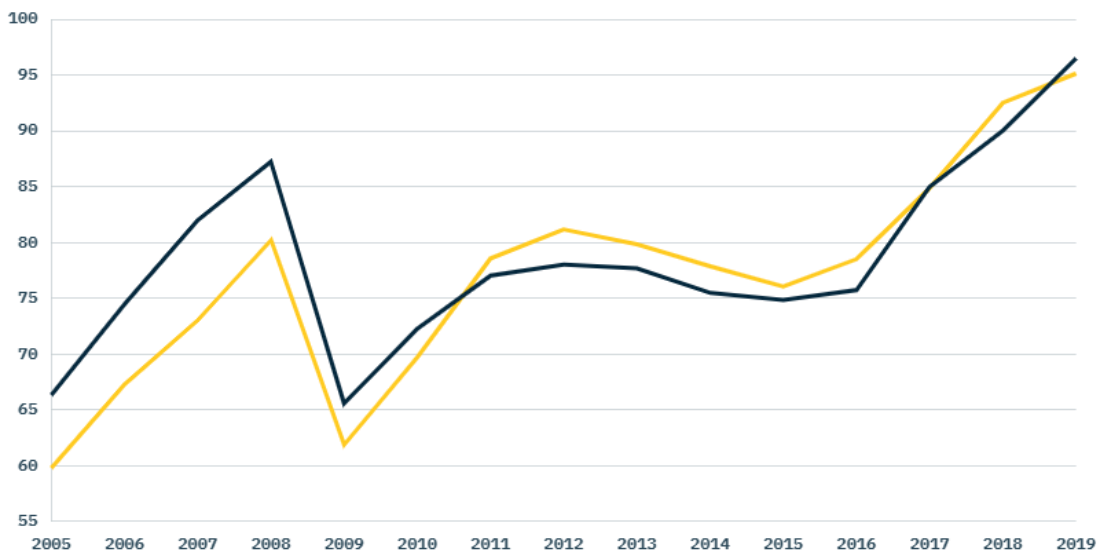

Рис. 2.1. Вартість експорту та імпорту за 2005-2019 рр.

Джерело: Статистика Фінляндії, Національні рахунки (Macrobond)

За попередніми даними, поточний рахунок, який описує сальдо зовнішніх операцій, становив 0,9 млрд євро дефіциту в 2019 році. Торгівля товарами була профіцитною, але сальдо торгівлі послугами було дефіцитним. Сальдо факторної компенсації та трансфертів доходів також було дефіцитним.

Зовнішня торгівля Фінляндії протягом тривалого часу була профіцитною, але в 2011 році поточний рахунок перетворився на дефіцит і з тих пір залишається негативним. До 2011 року останній раз дефіцит поточного рахунку був дефіцитним у 1993 році. Найбільший профіцит поточного рахунку становив 12 мільярдів євро у 2002 році.

Сильне зростання експорту та промислового виробництва підтримувало профіцит з середини 90-х років. Однак надлишки скоротилися до кінця 21 століття. Експорт відновився лише нещодавно після колапсу 2009 року.

Труднощі, пов'язані з експортом товарів, були частково компенсовані постійно зростаючим експортом послуг. У 2019 році 33% вартості всього експорту, або 31,7 млрд євро, становили послуги. Експорт послуг за останні десять років подвоївся (рис.2.2.)

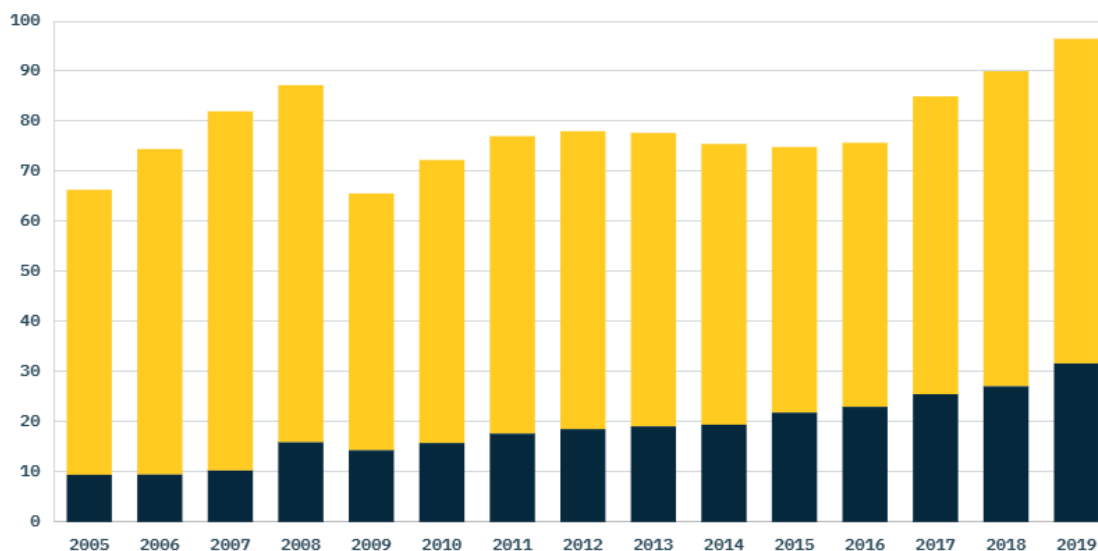

Рис 2.2. Експорт товарів та послуг за 2005-2019 рр.

Джерело: Статистика Фінляндії, Національні рахунки (Macrobond)

Згідно з митною статистикою, загальний обсяг експорту товарів у 2019 році становив приблизно 64,9 млрд євро. Вартість експорту товарів зросла на 2% порівняно з попереднім роком.

Структура експорту змінилася так само, як і структура промислового виробництва. Ще в 1960-х роках більшість експорту складали товари лісової промисловості, але, незважаючи на спад, лісова промисловість і сьогодні є головним експортним сектором. Частка експорту лісової галузі у 2019 р. становила близько 19%, оскільки частка паперової промисловості становила близько 15%, а частка деревообробної промисловості становила 4%. Експорт електрики та електроніки явно нижчий, ніж у пікові роки, але на цей сектор все ще припадає майже 12% експорту товарів.

Вартість експорту нафтопродуктів зросла приблизно на 2% у 2019 році. Продукція хімічної промисловості становила 19% експорту. Значну частину

експорту товарів становлять різні вироби з металургії, напр. машини, обладнання, метали, металеві вироби та транспортні засоби.

На капітальні товари припадало 25% експорту в 2019 р. На сировину та капітальні товари припадало близько половини експорту. Споживчі товари становили близько 16%, а енергоносії - майже 9%.

У 2019 році на країни ЄС припадало майже 60% експорту товарів Фінляндії, а на зону євро - 39%. Німеччина була нашою основною країною-експортером з часткою 14,6%, а Швеція була другою з часткою 10,3%. Експорт до Росії збільшився на 10%, а частка країни в загальному експорті товарів становила 5,6%. В табл. 2.1. можемо подивитися на зовнішню торгівлю послугами.

Таблиця 2.1.

Зовнішня торгівля послугами

	Експорт, млн. євро	Імпорт, млн. євро
Всього послуг	31 656	32 877
Виробничі послуги	1 911	1 731
Послуги з технічного обслуговування та ремонту	475	229
Транспорт	4 479	6 069
Туризм	3 328	5075
Будівництво	264	429
Страхові та пенсійні послуги	73	362
Фінансові послуги	333	1 098
Плата за використання інтелектуальної власності	3 169	880
Телекомунікації, інформаційні технології	11519	4,259
Інші ділові послуги	5821	12 013
Дослідження та послуги з розробки	758	3 301
Експертні послуги та послуги з управління бізнесом	1 683	3 132
Технічні, комерційні та	3 381	5579

інші ділові послуги		
Особисті, культурні та рекреаційні послуги	168	700
Товари та послуги, вироблені державним управлінням	119	36

Джерело: Зовнішня торгівля товарами та послугами, Статистика Фінляндії

Згідно зі статистикою зовнішньої торгівлі послугами, вартість експорту послуг у 2019 році становила приблизно 31,7 млрд євро. Різні ІТ-послуги - це велика партія послуг. Ділові послуги включають, наприклад, юридичні, бухгалтерські та адміністративні послуги, рекламу та маркетингові дослідження, послуги з досліджень та розробок та архітектурні та інженерні послуги. Послуги внутрішньої групи, а також роялті та ліцензійні збори також підпадають під цю категорію.

Згідно зі статистикою зовнішньої торгівлі послугами, вартість імпорту послуг у 2019 році становила приблизно 32,9 млрд євро. Найважливішими статтями імпорту послуг є ділові послуги, туризм та інформаційні технології та інформаційні послуги. Частка імпорту наукомістких бізнес-послуг у загальному імпорті послуг за останні роки зросла.

Більше половини експорту послуг припадає на країни ЄС, а 70% імпорту послуг надходить з країн ЄС. Швеція є найбільшим торговим партнером у зовнішній торгівлі послугами.

Експорт послуг у Фінляндії характеризується високими технологічними ноу-хау та технічними послугами, що вимагають інженерних навичок.

Однак кількість записаних служб не говорить усієї правди. Виробництво товарів часто передбачає значний обсяг послуг, що фіксується як промислове виробництво. Такі послуги включають, наприклад, розробку та маркетинг продукції. Якщо ці послуги включені до ціни товару, вони повністю відображаються як експорт товарів.

Інвестиції в машини також часто включають послуги з монтажу та навчання або продаж обробки даних. Наприклад, вони відображаються по-

різному або в експорті товарів, або в послугах залежно від тривалості контрактів.[6]

2.2. Масштаби та основні напрямки прямого іноземного інвестування

У 2019 році прямі інвестиції як з Фінляндії в закордон, так і з-за кордону у Фінляндію значно зросли. Вартість прямих іноземних інвестицій у Фінляндії на кінець 2019 року становила 76,4 млрд євро. Інвестиційний портфель збільшився на 13,5 млрд євро з 2018 року. Вартість фінських інвестицій за кордон на кінець року становила 130,4 млрд євро, що на 17,9 млрд євро більше порівняно з попереднім роком. Чистий дохід від прямих інвестицій у Фінляндії склав 4,8 млрд євро. (див. рис. 2.3.)

Згідно з інвестиційним звітом, опублікованим Організацією Об'єднаних Націй з торгівлі та розвитку (UNCTAD: World Investment Report 2020), потоки прямих світових інвестицій у 2019 році зросли на 3% у доларах США. дев'ять%. Збільшення інвестиційних потоків було особливо сильним в інвестиціях у розвинені економіки. Очевидно, що в країни з перехідною економікою надходило більше капіталу, ніж у попередньому році.

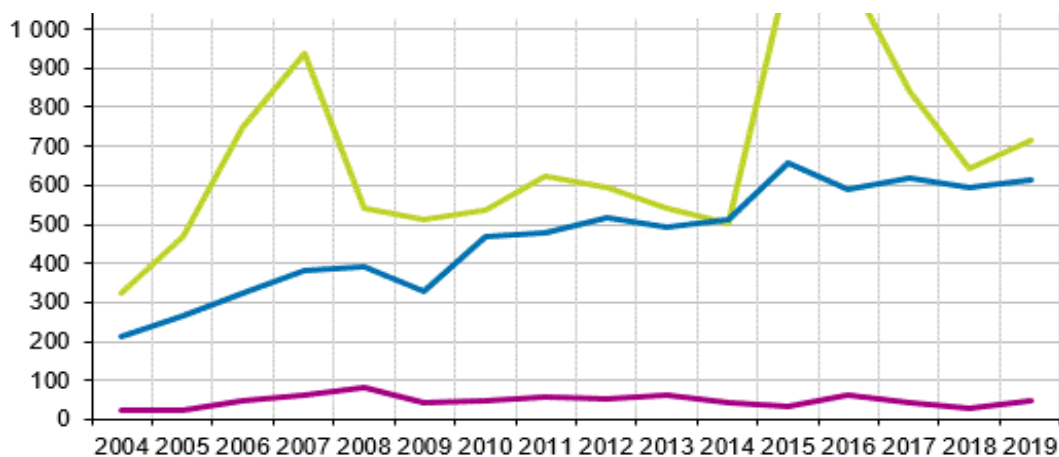

Рис.2.3.Глобальні прямі інвестиційні потоки 2004–2019 рр

Джерело: Прямі іноземні інвестиції 2019, Статистика Фінляндії

Загалом прямі іноземні інвестиції у світ у 2019 р. Склали 1 376 млрд. Євро, з яких 715 млрд. Євро надійшло розвиненим країнам, а 612 млрд. Євро - країнам, що розвиваються. За країнами США були найбільшим напрямком прямих

інвестицій, випередивши Китай та Сінгапур. Найбільшими країнами-інвесторами були Японія, США та Нідерланди.

У звіті ЮНКТАД про інвестиції, опублікованому в червні 2020 року, передбачається, що глобальні прямі інвестиційні потоки впадуть на 40% у період з 2020 по 2021 рік в результаті пандемії коронавірусу. Підкреслюється, що прогноз містить значну невизначеність. На додаток до безпосередніх наслідків пандемії (закриття майданчиків та виробничих потужностей, відстрочка придбань та нових інвестицій тощо), звіт прогнозує зменшення прямих інвестиційних потоків у середньостроковій перспективі, оскільки економічний спад спочатку зміщується, а з часом навіть скасовує інвестиційні проекти. Крім того, передбачаються довгострокові зміни, оскільки компанії прагнуть зменшити свою залежність від глобальних ланцюгів поставок та збільшити свою самодостатність шляхом переміщення виробництва ближче до своїх країн.

У 2019 році прямі іноземні інвестиційні потоки до Фінляндії повернулися на позитивну територію після 2018 року, коли чисті прямі інвестиції з-за кордону до Фінляндії склали 12,2 млрд. Євро(див. рис. 2.4.), включаючи реінвестований прибуток. За групою країн більшість інвестицій у Фінляндію надходили з ЄС та Східної Азії. З іншого боку, потоки прямих інвестицій з Фінляндії за кордон зменшились порівняно з рівнем 2018 року, коли чисті прямі інвестиції за кордон становили 4,3 млрд євро, включаючи реінвестований прибуток. За групами країн найбільше інвестицій було здійснено в ЄС та інших європейських країнах.

Рисунок 2.4. Потоки прямих іноземних інвестицій 2004–2019 рр
Джерело: Прямі іноземні інвестиції 2019, Статистика Фінляндії

Прямі інвестиції з-за кордону до Фінляндії

У 2019 році чисті інвестиції у Фінляндію склали 12,2 мільярда євро, що є найбільшою сумою з 2014 року. У 2019 році 10,1 мільярда євро надійшло до Фінляндії як фінансові операції. Реінвестований прибуток склав 2,1 млрд. Євро, що описує різницю між доходами фінських компаній, що перебувають в іноземній власності, та дивідендами, виплаченими за кордоном.

У 2019 році інвестиції в статті власного капіталу склали 4,2 млрд. Євро, з них як реінвестований прибуток, так і фінансові операції склали 2,1 млрд. Євро. Інвестиції у позикові позики склали 8,0 млрд. Євро, тобто значна частка іноземних інвестицій у Фінляндії здійснювалася у формі позик.

На кінець 2019 року вартість прямих інвестицій з-за кордону до Фінляндії становила 76,4 млрд євро, з яких власний капітал становив 62,2 млрд євро, а інвестиції в пасиви - 14,2 млрд євро. Вартість власного капіталу реєструється відповідно до ринкової вартості компаній, що котируються на біржі, та балансової вартості інших компаній. Також у зв'язку з придбаннями, вартість власного капіталу прагне оцінюватися відповідно до ринкової вартості, яка визначається з використанням фактичної ціни придбання.

Протягом 2019 року загальна вартість прямих іноземних інвестицій зросла загалом на 13,5 млрд євро, з них зобов'язання склали 8,4 млрд євро, а власний капітал - 5,1 млрд євро. На додаток до фінансових операцій та реінвестованого прибутку, збільшення інвестиційного портфеля включає 1,3 мільярда євро змін та перекласифікацій без курсу валют. Перекласифікація стосується змін у вартості фінансового активу або фінансового зобов'язання, які не є результатом транскордонних фінансових операцій або інших змін. Зміни в класифікації включають, наприклад, зміни вартості дебіторської заборгованості або зобов'язань внаслідок зміни транскордонного доміциліалу компанії та зміни внаслідок корпоративних реорганізацій, в яких група реорганізовує свою внутрішню структуру власності.

Якщо розглядати країни, прямі інвестиції здійснювались у Фінляндії, особливо зі Швеції (28% інвестиційного портфеля), Люксембургу (15%), Нідерландів (15%), Норвегії (6%) та Данії (5%). Якщо розглядати групу країн, інвестиції у Фінляндію в основному надходять з ЄС, який разом становив 82 відсотки інвестиційного портфеля у 2019 році. (див. рис. 2.5.) На країни Євро є 45% інвестиційного портфеля. Представлені тут акції були розраховані відповідно до країни проживання прямого інвестора. Насправді інвестиціями часто управляють через іноземну дочірню компанію, причому кінцевий інвестор влади знаходиться в іншій країні.

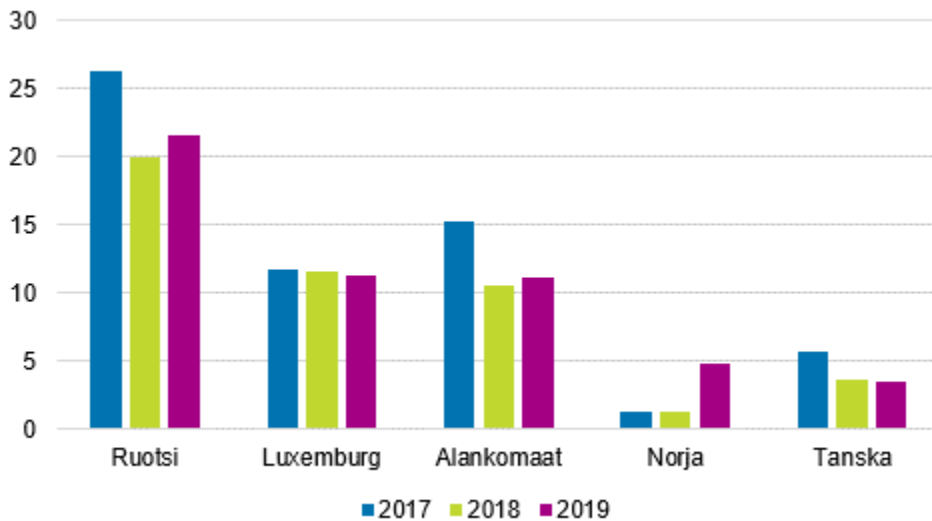

Рис. 2.5. Прямі інвестиції у Фінляндію за країною прямого інвестора, інвестиційний фонд 31.12.

Джерело: Прямі іноземні інвестиції 2019, Статистика Фінляндії

За галуззю прямі іноземні інвестиції у Фінляндію спрямовані на компанії у фінансовому та страховому секторах (18%), компанії в секторі інформації та зв'язку (13%) та компанії в секторі нерухомості (9%). У промисловості найбільше інвестицій було здійснено в компанії металургійної промисловості (12%) та хімічної промисловості (11%). Галузь інвестицій визначається галуззю вітчизняної одиниці. У цьому випадку, наприклад, домовленості збільшать частку фінансового сектору, в якому, наприклад, фінською промисловою компанією управляють з-за кордону через холдингову компанію, створену для цього в Фінляндії.

У 2019 році іноземні інвестори загалом отримали 7,4 млрд євро доходу від інвестицій у Фінляндії. Доходи були зафіксовані в розмірі 4,9 млрд. Євро дивідендів та 0,5 млрд. євро відсотків. Крім того, зафіксовано реінвестований прибуток у розмірі 2,1 млрд. Євро. Вони описують різницю між рентабельністю власного капіталу, нарахованою за певний рік, та рентабельністю, виплаченою власникам.

Дохід, накопичений іноземним інвесторам щодо вартості інвестиційного портфеля, дещо зменшився порівняно з попереднім роком. У 2019 р. прибутковість становила 9,7 відсотка, тоді як у 2018 р. - 10,5 відсотка.(див.рис.

2.6.) За країнами Швеція (3,8 млрд. Євро), Нідерланди (1,3) та Люксембург (1,0) мали найвищий прибуток від прямих інвестицій у Фінляндії.

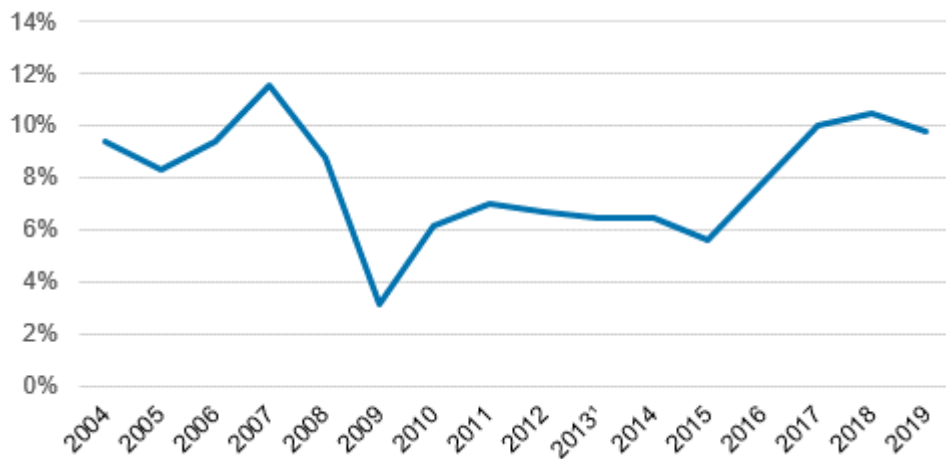

Рис. 2.6. Рентабельність прямих інвестицій з-за кордону до Фінляндії 2004–2019 рр.

Джерело: Прямі іноземні інвестиції 2019, Статистика Фінляндії

У 2019 році вартість фінських інвестицій за кордоном становила 130,4 млрд євро, з яких 92 відсотки належали компаніям, що перебувають під контролем Фінляндії. Значними кінцевими інвесторами за межами Фінляндії були США (2%) та Швеція (1%). Тому Фінляндію не можна вважати значним потоком прямих інвестицій.[7]

2.3. Оцінка інвестиційного клімату Фінляндії

Варто визначити, що економічна діяльність країни є доволі ефективною, оскільки у відповідності до всесвітнього рейтингу найбільш щасливих країн – Фінляндія посіла перше місце(див. рис. 2.7), та втримує це місце протягом чотирьох років. [8]

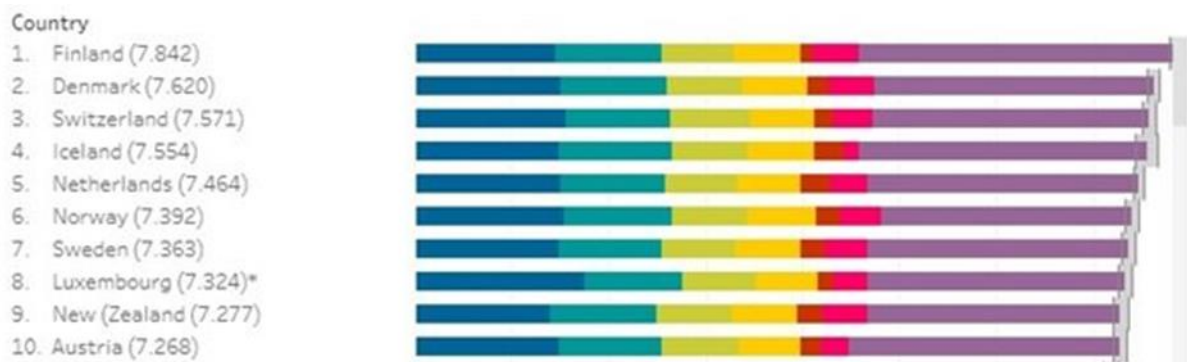

Рис. 2.7. Рейтинг найбільш щасливих країн 2018-2020

Джерело : World Happiness Report 2020

При порівнянні витрат на найм персоналу в різних країнах виявляється, що і в цьому Фінляндія цілком конкурентоспроможна - особливо з огляду на рівень освіти, кваліфікацію, досвід і якість результатів праці фінських співробітників. Фінляндія входить в число країн з найвищим значенням індексу людського капіталу (Human Capital Index) за рівнем освіти, добробуту і трудової зайнятості.

Фіни добре знайомі з міжнародним бізнесом. Вони звикли працювати в мультикультурному середовищі і їх не турбує різниця часових поясів. Більше 90% фінів молодше 30 років вільно розмовляють англійською. Згідно з різними міжнародними дослідженнями, Фінляндія займає провідні позиції за кількістю вчених, інженерів і R & D-фахівців на душу населення. Фінські інженери і технологи мають великий досвід роботи в комплексних глобальних проектах по розробці та інтеграції програмного і апаратного забезпечення.

Перетворення Фінляндії в високо індустріальну і технологічно розвинене суспільство стало можливим завдяки системі освіти, яку часто називають найкращою в світі. Близько третини працюючого населення Фінляндії має диплом вищої школи. Для всіх громадян Фінляндії освіта безкоштовна на всіх етапах, від початкової школи до аспірантури, вища освіта повинна бути отриманою.

Але з 2000 року кількість працездатних фінів у віці 15-64 років скоротилося на 2,5%. Кваліфіковані працівники все частіше їдуть в інші країни Європи, де будуть отримувати більш високу оплату за затребуваними спеціальностями. Адже фізична праця серед місцевих не така популярна. Тому на сайтах вакансій - безліч пропозицій в сфері будівництва, перевезень, збору і сортування овочів / фруктів, догляду за дітьми та людьми похилого віку, ресторанно-готельного і торгового бізнесу. У 2020 році середня заробітна плата в Фінляндії дорівнювала 3540 євро. Ця країна може запропонувати як своїм громадянам, так і іноземним гостям, можливість непогано заробити. Незважаючи на недавно трапився економічна криза, Фінляндія все ж гостро потребує робочої сили. Мінімальна зарплата в Фінляндії в січні 2021 року становить 1 211 євро. Згідно зі статистикою найвищі оклади належать чоловікам старше 65 років. Мінімальні зарплати отримують жінки до двадцяти років. І це зовсім не дивно. Адже в такому віці дівчина ще не володіє наявністю освіти, вона може влаштуватися лише на низько кваліфіковану спеціальність, за яку з фінським мірками платять мало. Але мало це - 1700 євро. Саме стільки отримує прибиральниця в цій країні. Погодьтеся, не кожна європейська країна здатна надати такий оклад низько кваліфікованому співробітнику. [9]

Безробіття в Фінляндії має середній рівень по Європі. До кінця 2020 року вона має склала 7,8%. У той же час рівень зайнятості серед усього працездатного населення зріс до 70,7% (див. рис. 2. 8.)

Рис. 2.8. Діаграма зміни безробітних 2012-2021 рр.

За статистичними даними statistics

Незважаючи на схожість з сусідніми країнами, ринок праці в Фінляндії має свої особливості. Специфіка економіки обумовлює підвищений попит на кваліфіковані кадри. 85% людей з вищою освітою мають постійну роботу в Фінляндії. Частина, що залишилася їх частина може розраховувати на працевлаштування протягом короткого часу. До 2021 року фіни домоглися найнижчого рівня безробіття в Європі серед жінок. [10]

Фінське законодавство не обмежує іноземців в напрямках і економічних сферах, в яких вони можуть вести бізнес. Основна складність полягає в отриманні ліцензій і дозволів на роботу в певних галузях, наприклад, у виробництві і торгівлі зброєю, у відкритті підприємств громадського харчування, у виробництві ліків, природних ресурсів.

Якщо бізнес в Фінляндії доступний для іноземців, громадянин іншої держави повинен відповідати ряду вимог. Зокрема, тільки резидент Європейської економічної зони або резидент Фінляндії може відкрити індивідуального підприємця або власну незалежну компанію, тому для її відкриття вам буде потрібно отримати посвідку на проживання в Фінляндії або в будь-якій іншій країні ЄС.

Інфляція, тобто щорічна зміна споживчих цін, залишається помірною. Інфляція становила 0,2% у грудні та 0,9% у січні. За останній квартал середня інфляція становила лише 0,2 відсотка.

Середня інфляція в ЄС у лютому становила 0,7. В ЄС купівельну спроможність споживачів також стримували обмеження процентних ставок у різних країнах.

У січні споживчі ціни зросли найбільше в порівнянні з попереднім роком завдяки підвищенню цін на сигарети, закордонні рейси, тривалі поїздки на поїздах та будинки, що стоять окремо. Зростання споживчих цін рік тому найбільше стримували нижчі середні процентні ставки на пальне, готельні номери, овочі та іпотечні кредити. З грудня по січень щомісячна зміна споживчих цін становила 0,3 відсотка, що, серед іншого, було зумовлено подорожчанням бензину порівняно з попереднім місяцем.

Корона вплинула на збір даних про ціни в різних країнах ЄС. Не вдалося зібрати всі дані про ціни через обмежену доступність товарів або відсутність поставок взагалі (наприклад, пакетні екскурсії). Подібним чином обмеження процентних ставок частково перешкоджали збору цін. У Фінляндії дані про ціни були виключно зібрані, наприклад, з веб-сайтів компаній, і таким чином замінено традиційний збір даних про ціни на основі вибірки.

Однак не всі дані були отримані, і в цьому випадку відсутні дані були зараховані шляхом заміни відсутніх даних, серед іншого, щомісячними змінами інших товарів тієї ж товарної групи, використовуючи дані про ціни попереднього року або зберігаючи ціну дані такі ж, як і попереднього місяця. Між країнами ЄС існують великі відмінності в показниках імпутації. Наприклад, у січні, приблизно п'ята частина товарних даних у Німеччині та Італії була зарахована. У Фінляндії збір цін був досить ефективно замінений інформацією, отриманою з веб-сайтів компаній, і коефіцієнт приписності залишився на рівні декількох відсотків. (див. рис. 2.9.)

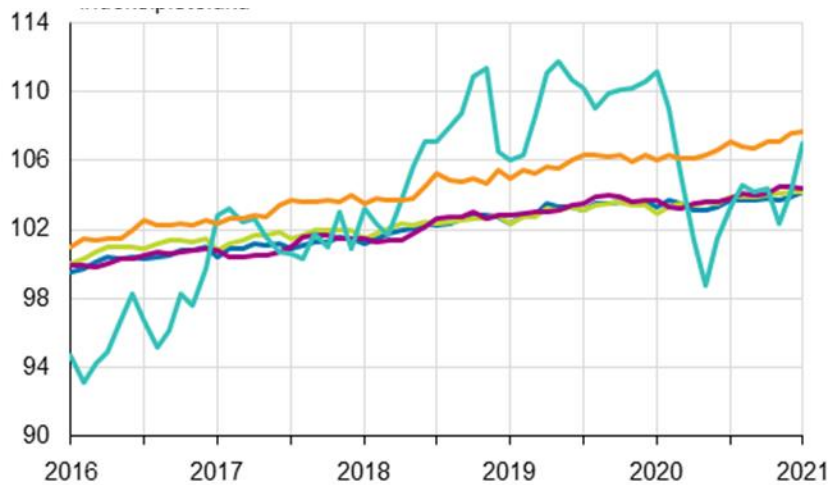

Рис. 3.3. Розробка індексу споживчих цін та основних статей

Джерело: Індекс споживчих цін

Зовнішня торгівля є одним з компонентів, що надають вирішальний вплив на економічний розвиток країни. Високий ступінь інтеграції Фінляндії в світову економіку - оборот зовнішньої торгівлі товарами і послугами в 2018 році склав 80,7% до рівня ВВП країни, досягнувши 188,4 млрд. євро, що перевершує аналогічні показники для більшості великих розвинених економік. В кінці 2018 року оборот товарів і послуг в Фінляндії збільшився на 6,8% в порівнянні з рівнем попереднього року, в той час як спостерігалось зростання як торгівлі товарами (+ 6,7% у порівнянні з 2017 роком), так і послуг (+ 7, 2%) (табл. 3.1.)

Таблиця 2.2.

Динаміка фінської зовнішньої торгівлі товарами в 2013-2018 рр.

Рік	Товарообіг		Експорт		Імпорт	
	Вартість, млн. євро	Зміни, %	Вартість, млн. євро	Зміни, %	Вартість, млн. євро	Зміни, %
2013	114 454	-1,7	56 048	-1,5	58 406	-1,9
2014	113 742	-0,6	55 973	-0,1	57 769	-1,1
2015	108 373	-4,7	53 880	-3,7	54 493	-5,7
2016	106 881	-1,4	51 878	-3,7	55 003	+0,9

2017	122 180	+14,3	59 711	+15,1	62 469	+13,5
2018	130 389	+6,7	63 864	+7,0	66 525	+6,5

Абсолютне значення зовнішньої торгівлі товарами збільшилося до рівня 130,4 млрд. євро. У зовнішній торгівлі товарами Фінляндія традиційно має негативне сальдо, яке в 2018 році становило 2 661 млн. євро.

У 2018 році фінський експорт товарів у порівнянні з попереднім роком у вартісному вираженні (в поточних цінах) збільшився на 7,0% і склав 63,9 млрд. євро. Найбільш значний вплив на збільшення експорту мало збільшення експорту целюлозно-паперових виробів (+ 1 198,9 млн. євро, 13,2%), металів і металопродукції (+ 953,4 млн. євро, + 12,2%), нафтопродукти (+ 551 , 9 млн. євро, + 11,9%), дорожній транспорт (+ 562,7 млн. євро, 15, 1%). У той же час ряд експортних позицій продемонстрував негативну динаміку - шкіряну сировину (- 117,5 млн. євро, -25,7%), окремі види транспортних засобів (-770,3 млн. євро, - 41,9,5%), а також продукти харчування та живі тварини (-56,0 млн. євро, -4,1%).

Імпорт товарів у вартісному вираженні в 2018 році склав 66,5 млрд. євро, що на 6,5% вище за рівень попереднього року. Значне зростання було зафіксовано в нафті і нафтопродуктах (+ 1375,8 млн. євро, + 20,9%), електропостачанні (+ 306,1 млн. євро, + 42,6%), кольорових металах (+ 384,9 млн. євро, 30 , 5%), дорожній транспорт (+ 491,8 млн. євро, + 9,1%). У той же час в Фінляндії скоротився імпорт чавуну і сталі (-407,4 млн. євро, -16,2%), поза шляхових транспортних засобів (-599,6 млн. євро, -54,3%), силових машин і обладнання (- 91,9 млн. євро, -5,7%).

РОЗДІЛ 3.

РОЗРОБКА МІЖНАРОДНОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЕКТУ ЩОДО ВІДКРИТТЯ РЕСТОРАНУ

3.1. Умови та процедура відкриття ресторанного бізнесу в Фінляндії

У іноземця є декілька варіантів почати бізнес в Фінляндії, він може придбати філію існуючої компанії або ж створити власну, так скажімо з нуля. Процедура відкриття бізнесу займе всього кілька годин, але ось знайти вільну нішу для бізнесу в Фінляндії не так просто. Необхідно ретельно вивчити ринок, соціокультурне середовище і потреби клієнтів. Але краще щоб не виникало різних сумнівів краще всього звернутися в службу підтримки бізнесу. Зверніться за допомогою та радою в консультацію для малого та середнього бізнесу. За даними статистичних центрів, до п'ятиріччя роботи в бізнесі доживають аж 80 %, це компанії, які користувалися консультаційними послугами. Всього 40 % компаній, які вирішували проблеми самостійно.

Згідно з рейтингом Doing Business Фінляндія займає 26-е місце серед всіх країн світу за кількістю реєстрації нових підприємств. Це не кращий результат: наприклад, Росія знаходиться в цьому рейтингу на 28-му місці. Реєстрація компанії у Фінляндії, за інформацією Світового банку, займає до 14 робочих днів (але насправді це затягується на довше), тому, що дуже довго буде розглядати питання контролюючий орган.

Самостійно відкрити фінську компанію не так вже й складно. Вся процедура включає в себе наступні етапи:

- Отримання посвідки на проживання в Фінляндії перед в'їздом в країну;
- Пошук ніші, розробка ідеї, підготовка бізнес-плану;
- Пошук партнерів, пошук джерел фінансування; вибір організаційно-правової форми;
- При необхідності - подача заявки на фінансування, отримання кредиту;

- Отримання дозволу або ліцензії, якщо цього вимагає вид діяльності;
- Підготовка документів в залежності від обраної форми роботи;
- Подача заявки на реєстрацію в торговому реєстрі;
- Відкриття банківського рахунку в фінському банку;
- Повідомлення податкового органу.

Потрібен хороший бізнес-план, бо у Фінляндії – це основа будь-якого бізнесу.

Для реєстрації компанії він не потрібен, але інвестори або фінські потенційні партнери обов'язково попросять його.

Документи, які потрібні для реєстрації, відрізняються в залежності від форм власності :

- Для того щоб оформити себе , як приватного підприємця не потрібно яких-небудь статутних документів, іноді навіть реєстрація не обов'язкова для них;
- Для створення повного або ж командитного товариств, учасникам потрібно підписати письмову угоду, але законом це не передбачено;
- Для кооперативу чи акціонерного товариств, учасникам потрібно підписати меморандум про асоціацію й статуту товариства.

Документи повинні бути доповненими :

- Повідомленням за формою для реєстрації компанії;
- Формою додатку 1 торгового реєстру;
- Формою персональних даних;
- Декларацією про відповідність створюваної компанії;
- Сертифікат аудиторів про передачу активів (лише для акціонерних товариств);
- Завірена копія протоколу установчих зборів про обрання голови правління;
- Звіт аудитора, якщо капітал формується не грошовим способом;
- Видом проживання засновника - іноземця;

- Ідентифікаційним номером засновника;
- Квитанцією про сплату державного мита за реєстрацію, якщо документ у паперовому вигляді.

Для того щоб, зареєструвати фірму потрібно повідомлення та пакет документів направити в Державне бюро патентів і реєстрації поштою або онлайн на сайті бюро. Необхідно придумати якусь унікальну назву фірми, при заповненні повідомлення. Перед цим перевірити все існуючі в Торговому реєстрі компаній.

Звернемо увагу, на те що приватні підприємці повинні проходити реєстрацію лише у разі, якщо підприємець:

- Вибрав сферу діяльності, яка потребує ліцензування;
- Планує відкривати власний офіс;
- Планує використовувати найманих працівників, крім близьких родичів;
- Бажає зареєструвати назву своєї компанії та захистити фірмове ім'я від інших осіб.

Якщо повідомлення надсилається поштою, бізнес – ідентифікатор присвоюється протягом 3 днів. Рішення про реєстрацію приймається на протязі 3-4 тижнів.

Підприємець поки очікує рішення про реєстрацію, повинен відкрити банківський рахунок, можна це зробити в будь-якому фінському банку.

Для відкриття рахунку обов'язково потрібен сертифікат Торгового реєстру про направлення повідомлення про реєстрацію. Банківський рахунок головний аспект для відкриття підприємства, потрібно також на цей рахунок мінімальний статутний капітал. Коли підприємство буде зареєстроване у податковій системі, потім податкова служба направить на його поштову адресу повідомлення та набур інструкцій щодо звітності й платежів.

Вести бухгалтерію не рекомендують самотійно, та економити на цьому, тому що фінська влада рекомендує підприємцям займатися саме бізнесом, а бухгалтерські справи передати на аутсорсинг в бухгалтерське бюро.

Бюро подають та формують податкову звітність, облік зарплат, ведуть калькуляції, планують касовий потік, завдяки чому здійснюють управління рахунками. Деякі компанії витрачають на послуги бюро більше 100 євро.

Деякі юрособи щорічно проходять аудиторську перевірку, вона є обов'язковою, якщо виконані більше ніж одна з нижчеописаних умов :

- Балансована вартість майна перевищує 100 тис. євро ;
- Річних товарообіг перевищує 200 тис. євро;
- На підприємстві працює більше 3-х осіб. [11]

Фінляндія має відмінні можливості для малих та середніх підприємств, в тому числі завдяки іноземним засновникам.

3.2. Обґрунтування інвестиційного проекту щодо створення рибного ресторану, оцінка потреби в інвестиційних ресурсах та визначення джерел їх залучення

Відкриття ресторану - це прибуткова і перспективна справа. Є багато причин для цього. По-перше, більшість людей хочуть добре провести час в хорошій обстановці після роботи або у вихідні. По-друге, через прискорення темпу життя в місті більшість людей частіше користуються послугами громадського харчування. По-третє, спостерігається постійне зростання споживання продуктів харчування.

Для того щоб ресторан приносив гарні інвестиції потрібно на початковому етапі все прорахувати. Для старту потрібно знайти приміщення, зробити там ремонт, закупити обладнання, знайти персонал для роботи, розробити меню. Ресторан повинен бути в центральних районах міста або біля великих торгових і бізнес-центрах. В даних районах зосереджена велика частина цільової аудиторії.

Отже, для початку роботи ресторану потрібно послідовно виконати наступне:

- Зареєструвати юридичну особу
- Підібрати приміщення
- Укласти договір на оренду приміщення
- Зробити ремонт приміщення та закупити обладнання
- Підібрати персонал
- Отримати всю необхідну дозвільну документацію
- Почати залучати клієнтів, провести церемонію відкриття

Для успішного функціонування ресторану потрібний наступний крок, це підбір персоналу:

- Керуючий
- Адміністратори (2 особи)
- Бармен (2 особи)
- Офіціанти (8 осіб)

- Шеф-кухар
- Повар (6 осіб)
- Прибиральниця (3 особи)
- Мийники посуду (3 особи)
- Спеціаліст із закупівель

Таким чином, для початку роботи в ресторані потрібно набрати штат з 27 чоловік.

Посаду керівника ресторану повинен займати найманий співробітник. Його основним завданням є підтримання стабільної роботи ресторану, робота з різними інстанціями при перевірках. До обов'язків адміністратора належить координація операційної роботи ресторану, вирішення питань в залі з гостями ресторану.

Шеф-кухар відповідає за роботу кухні, складання і оновлення меню, оцінку якості продуктів. Кухарі знаходяться в підпорядкуванні шеф-кухаря і виконують його доручення. Спеціаліст із закупівель відповідальний за пошук постачальників, пошук і оновлення обладнання. Він взаємодіє з шеф-кухарем і керівником. Решта персоналу працює по змінному графіку.

Фінські архітектори розробили ресторан в модерністському стилі, за формою нагадує великий океанічний лайнер з панорамним дахом. Це дуже неймовірні враження і його місце розташування - він знаходиться на набережній Фінської затоки Eteläranta.

Готовий бізнес-план ресторану включає розрахунок проекту закладу з скандинавською кухнею, але акцент буде на стравах з рибою. Приміщення буде орендованим, якісне обслуговування та середні ціни нашого ресторану.

Основним критерієм оцінки якості ресторану вважається кухня та якість обслуговування, а також інтер'єр закладу.

Дані для розрахунків усіх параметрів – приміщення, обладнання, оплати персоналу тощо визначає концепція ресторану. У нашому випадку розглянуто

проект ресторану в модерністському стилі, розрахованого на відвідувачів середнього класу.

Режим роботи ресторану у робочі та вихідні дні з 11:30 до 23:00. У перелік послуг, крім основних, будуть також входити організація банкетів.

Приміщення. Бізнес-план створення ресторану включає опис приміщення. Його можна побудувати «з нуля» або взяти в довгострокову оренду. Все залежить від обраної концепції та бюджету. При будівництві окремого приміщення власник зіткнеться з цілим переліком дозвільних документів, крім того, такий проект набагато дорожче та на його запуск потрібно більше часу.

Буде довготривала оренда приміщення загальною площею 300 кв. м. Зал ресторану буде становити 250 кв. м (на 50 посадкових місць), інша площа буде організована під кухню та підсобні приміщення.

На приміщення необхідно укласти договір довгострокової оренди та зареєструвати його. Далі необхідно отримати такі документи:

- свідоцтво про внесення підприємства в Торговий реєстр;
- ліцензію на роздрібний продаж алкогольної продукції;
- санітарно-епідеміологічний висновок про відповідність всім санітарним правилам заявлених послуг та про погодження планів організації та проведення контролю кухні;
- дозвільні документи на зовнішню вивіску;
- дозвіл від пожежної охорони;
- договір на дезінсекцію, вивіз сміття, дезінфекцію, дератизацію.

Закупівля обладнання для кухні – це плити, жарочні поверхні, грилі, барна стійка та інше необхідне обладнання незалежно від того, страви якої кухні буде пропонувати ресторан. Також потрібно допоміжне обладнання – столи та стільці для відвідувачів, посудомийні машини, холодильники, мікрохвильова піч, виробничий стіл тощо.

Відкриття ресторану потребує значних початкових вкладень у його просування. Потрібні рекламні заходи, так як основними відвідувачами

ресторану будуть місцеві жителі. Для «розкручування» ресторанного закладу нам потрібно зробити зовнішню рекламу та розробити фірмовий сайт в Інтернеті та його просування.

3.3. Розрахунок очікуваних доходів та оцінка економічної привабливості інвестиційного проекту

Розрахуємо у табл. 3.1. місячну та річну зарплати працівників.

Таблиця 3.1.

Фонд оплати праці, євро

Постійні витрати	Оклад	Кількість робітників	Сума за місяць	Сума за рік
Керуючий	7500	1	7 500	90 000
Адміністратор	4500	2	9 000	108 000
Бармен	3900	2	7 800	93 600
Офіціант	3500	8	28 000	336 000
Шеф-кухар	4500	1	4 500	54 000
Повар	4000	6	24 000	288 000
Прибиральниця	2000	3	6000	72 000
Мийники посуду	2000	3	6000	72 000
Спеціаліст із закупівель	2950	1	2950	35 400
Страхові внески				515 441,4
Разом ФОП				1 664 444,4

Щомісяця ми повинні відраховувати : відрахування в пенсійний фонд 17% , відрахування до фонду безробіття 2%, відрахування до соціального фонду 0,86%

Відпускні, оплачувані святкові дні і т.п. 20% , страховки від нещасних випадків і т.п. 5%. Виходить : 44, 86 % за одного працівника. Заробітня плата

виходить – 95 750 євро за всіх робітників на місяць, а за рік 1 149 000 євро. Страхові внески на місяць 42 953,45 євро. А на рік страхові внески становлять $42\,953,45 \cdot 12 = 515\,441,4$ євро.

Для того щоб розрахувати потрібність інвестицій потрібно визначити сфери фінансування для початку (табл. 3.2.), щоб знайти суму інвестування.

Таблиця 3.2.

Сфери інвестування

Назва	Ціна, євро
Оренда (300 кв. м.) (За 2 місяці)	30 000
Реєстрація, включаючи отримання всіх дозволів	5 000
Ремонт, включаючи дизайн-проект приміщення	300 000
Вивіска	5 000
Електронна розрахункова машина	1 500
Рекламні матеріали	5 000
Заробітня плата робітникам (за місяць)	95 750
Закупівля обладнання	150 000
Закупівля продуктів та алкоголю	30 000
Інші непередачуванні витрати	10 000
Всього	632 200

Кожен рік ми будемо мати такі витрати : оренда, ФОП, комунальні послуги, послуги банківського рахунку, реклама, закупівля продуктів та алкоголю, музикальні виконавці (табл.3.3.) Це наші витрати, які ми відніматимемо від доходу, щоб отримати балансовий прибуток.

Таблиця 3.3.

Витрати

Назва	Ціна, євро
ФОП	1 664 444,4
Оренда	180 000
Амортизація	66 500
Комунальні послуги	100 000
Реклама	60 000
Бухгалтерія (віддалена)	32 400

Послуги банківського рахунку	500
Закупівля товару	360 000
Витрати на залучення музичних виконавців та музичне обладнання	144 000
Непередбачені витрати	10 000
Всього	2 617 844,4

План продажів на місяці з урахуванням сезонності, прогноз ефективності інвестицій і розрахунок економічних показників бізнесу представлений у фінансовій моделі, яку ми бачимо вище.

Прибуток

Ми будемо обслуговувати близько 300 клієнтів за робочий день. В середньому на одного клієнта приходить 200 євро , відповідно – це 60 000 євро. Помножуємо на 250 робочих днів і отримуємо 15 000 000 євро . Від цієї суми близько 30% - це мій дохід. А саме 4 500 000 євро.

Таблиця 3.4.

Ефективність інвестицій

Індикатори	Рік			
	0	1	2	3
Інвестиції	632 200	-	-	-
Дохід від продажу		4 500 000	4 500 000	4 500 000
ПДВ(14 %)	-	630 000	630 000	630 000
Дохід після ПДВ	-	3 870 000	3 870 000	3 870 000
Затрати на продаж	-	2 617 844,4	2 617 844,4	2 617 844,4
Балансовий прибуток	-	1 252 155,6	1 252 155,6	1 252 155,6

Податок на прибуток (36%)	-	450 776,016	450 776,016	450 776,016
Чистий прибуток	-	801 379,59	801 379,59	801 379,59

Дохід після ПДВ(14%)=4 500 000 -630 000= 3 870 000 євро

Балансовий прибуток = доходи від продажів - витрати на продаж.

3 870 000–2 617 844,4= 1 252 155,6 євро.

Податок на прибуток в Фінляндії дорівнює 36%. Тому ми віднімаємо 36% від балансового прибутку.

1 252 155,6 *36%/100% =450 776,016 євро.

Чистий прибуток = балансовий прибуток - податок на прибуток.

1 252 155,6-450 776,016=801 379,59 євро.

Таблиця 3.5.

Сьогоденні та майбутні грошові потоки проекту

Рік	Інвестиції	Чистий прибуток	Амортизація.	Грошові потоки (1)	Дисконтна ставка	Теперішня вартість	
						Інвестиції ITV	Грошові потоки євро.
База	632 200	-	-	-	1	632 200	
1		801 379,59	66 500	867 879,59	0.86		1 135 614,09
2		801 379,59	66 500	867 879,59	0.74		977 156,31
3		801 379,59	66 500	867 879,59	0.64		845 108,16
Всього	632 200	2 404 138,77	199 500	2 603 638,77	2,24	632 200	2 957 878,56

Рівень інфляції Фінляндії = 1,3%

Депозитна ставка для юридичних осіб = 4 %

Ризики = 10%

Амортизація:

Електронна розрахункова машина - 3 роки

Музичне обладнання - 4 роки амортизації.

Кухонне і холодильне обладнання – 5 років амортизації.

Електронна розрахункова машина – 3 роки

Перший рік = $1\,500 / 3 = 500$; $1\,500 - 500 = 1\,000$;

Другий рік = $1\,000 - 500 = 500$;

Третій рік = $500 - 500 = 0$.

Музичне обладнання – 4 роки

Перший рік = $144\,000 / 4 = 36\,000$; $144\,000 - 36\,000 = 108\,000$;

Другий рік = $108\,000 - 36\,000 = 72\,000$;

Третій рік = $72\,000 - 36\,000 = 36\,000$;

Четвертий рік = $36\,000 - 36\,000 = 0$.

Кухонне і холодильне обладнання – 5 років

Перший рік = $150\,000 / 5 = 30\,000$; $150\,000 - 30\,000 = 120\,000$;

Другий рік = $120\,000 - 30\,000 = 90\,000$;

Третій рік = $90\,000 - 30\,000 = 60\,000$;

Четвертий рік = $60\,000 - 30\,000 = 30\,000$;

П'ятий рік = $30\,000 - 30\,000 = 0$.

Перший рік = $500 + 36\,000 + 30\,000 = 66\,500$;

Другий рік = $500 + 36\,000 + 30\,000 = 66\,500$;

Третій рік = $500 + 36\,000 + 30\,000 = 66\,500$.

Грошові потоки = прибуток + амортизація

Перший рік = $801\,379,59 + 66\,500 = 867\,879,59$

Другий рік = $801\,379,59 + 66\,500 = 867\,879,59$

Третій рік = $801\,379,59 + 66\,500 = 867\,879,59$

Ставка дисконтування = $(1+0,013)*(1+0,04)*(1+0,1)-1 = 0,1589$

Дисконтна ставка:

Перший рік = $1/1.1589 = 0,86$

Другий рік = $1/1.1589^2 = 0,74$

Третій рік = $1/1.1589^3 = 0,64$

NPV = $867\,879,59/1,1589 + 867\,879,59 / 1.1589^2 + 867\,879,59/ 1.1589^3$
 $- 632\,200 = (748\,882,2 + 646\,200,8 + 557\,598,5) - 632\,200 = 1\,320\,481,5$

NPV, цей показник більше 0, тому інвестиція є економічно ефективною.

PP = $632\,200 / ((632\,200 + 1\,320\,481,5) / 3) = 0,9$ місяців

Термін окупності мого проекту – 0,9 місяців

Грошові потоки = грошові потоки (1) * дисконтну ставку

Перший рік = $1\,320\,481,5 * 0,86 = 1\,135\,614,09$

Другий рік = $1\,320\,481,5 * 0,74 = 977\,156,31$

Третій рік = $1\,320\,481,5 * 0,64 = 845\,108,16$

Отже, ми визначили, що в цей проект можна інвестувати, та термін окупності вийде в 9 місяців.

Висновки та пропозиції

Ця наукова робота оцінила ступінь інвестиційної привабливості для реалізації нашого проекту, розробили успішний інвестиційний проект.

У першому розділі охарактеризовано економіку Фінляндії : сучасний стан та основні тенденції розвитку. Встановлено, що оцінка економічної свободи Фінляндії становить 76,1, що робить її економіку 17-й найвідомішою в Індексі 2021 року. Наслідки пандемії COVID-19 вразили національну економіку, яка зафіксувала в 2020 році скорочення ВВП на 2,9%. ВВП на душу населення трохи зменшився порівняно з 2018 роком. Загалом усі основні показники коливаються трохи в меншу сторону порівнянн з 2018 роком.

Що стосується членства Фінляндії в ЄС, то членство стало природним кроком на шляху інтеграції Фінляндії в європейську і світову економіку і багато в чому принесло користь країні. Крім того, будучи членом Європейського Союзу, Фінляндія бере участь в розробці конструктивної європейської політики щодо Росії. Фінляндія інтегрована в європейську економіку, в тому числі в єврозону. Євро не принесло Фінляндії недоторканності від потрясінь у світовій економіці. Однак, будучи частиною єврозони, країна отримала велику ступінь стабільності. Труднощі, які все ще існують, пов'язані з географічним положенням на північній околиці Європи, далеко від центру. Це викликає більш високі транспортні витрати. Це не означає, що членство в ЄС зіграло значну роль в зусиллях Фінляндії по боротьбі з безробіттям, хоча очікувалося позитивний ефект. В цілому, фінська економіка вважається однією з кращих в Євросоюзі.

Фінляндія приваблива для зарубіжних бізнесменів через прозорості правил ведення бізнесу, стабільної політичної та економічної ситуації. Одним з головних напрямків роботи по залученню інвестицій вважається на сьогодні координація інформаційної діяльності відповідних зарубіжних і внутрішніх структур, з тим, щоб відомості про безпеку, надійності і конкурентоспроможності фінської інвестиційної інфраструктури поширювалися б більш широко по всьому світу. За допомогою представництв міністерств

зовнішньої торгівлі, закордонних справ, а також спеціальних організацій, таких як Фінпро, Текес і ін.

У другому розділі проаналізовано зовнішньоекономічну діяльність Фінляндії : міжнародний рух товарів та капіталу. Зовнішня торгівля завжди була дуже важливою для Фінляндії. Це підкреслювалося як в економічному злеті, так і в падінні. У 2019 році вартість експорту зросла на 7,5% порівняно з попереднім роком. Вартість експорту товарів та послуг становила 96 млрд. Євро, а відношення експорту до ВВП зросло до 40 відсотків. Вартість імпорту зросла на 2,4% у 2019 році, а відношення імпорту до ВВП зросло до 39,5%.

У 2019 році прямі інвестиції як з Фінляндії в закордон, так і з-за кордону у Фінляндію значно зросли. Вартість прямих іноземних інвестицій у Фінляндії на кінець 2019 року становила 76,4 млрд євро. Інвестиційний портфель збільшився на 13,5 млрд євро з 2018 року. Вартість фінських інвестицій за кордон на кінець року становила 130,4 млрд євро, що на 17,9 млрд євро більше порівняно з попереднім роком. Чистий дохід від прямих інвестицій у Фінляндії склав 4,8 млрд євро.

Варто визначити, що економічна діяльність країни є доволі ефективною, оскільки у відповідності до всесвітнього рейтингу найбільш щасливих країн – Фінляндія посіла перше місце, та втримує це місце протягом чотирьох років. Перетворення Фінляндії в високо індустріальну і технологічно розвинене суспільство стало можливим завдяки системі освіти, яку часто називають найкращою в світі. Інфляція, тобто щорічна зміна споживчих цін, залишається помірною.

Третій розділ присвячений розробці міжнародного інвестиційного проекту – відкриття рибного ресторану у Фінляндії. За рахунковими даними, проект має оптимістичні прогнози. Не дивлячись на те, що проект має велику суму початкових інвестицій, але проект має величезний потенціал для розвитку, та має вигоду через невеликий час повернути вкладені гроші. Термін окупності проекту- 0,9 років.

Список використаних джерел

1. Чем известна нам Финляндия, или зимние каникулы в сказке [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.mv.org.ua/press/631->

- chem.izvestna.nam.finljandija.ili.zimnie.kanikuly.v.skazke.html,
вільний.- Загол. з екрану.- Мова рос.
2. 2021 Index of economic freedom [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.heritage.org/index/country/finland> вільний.- Загол. з екрану.- Мова анг.
 3. The economic context of Finland [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.nordeatrade.com/fi/explore-new-market/finland/economical-context> вільний.- Загол. з екрану.- Мова англ.
 4. Внешняя политика Финляндии [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D0%BD%D0%B5%D1%88%D0%BD%D1%8F%D1%8F_%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0_%D0%A4%D0%B8%D0%BD%D0%BB%D1%8F%D0%BD%D0%B4%D0%B8%D0%B8 вільний.- Загол. з екрану.- Мова рос.
 5. Инвестиции В Финляндию [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kauppatie.fi/2006/10-2006/1.htm> вільний.- Загол. з екрану.- Мова рос.
 6. Ulkomaankauppa [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ek.fi/tutkittua-tietoa/tietoa-suomen-taloudesta/ulkomaankauppa/> вільний.- Загол. з екрану.- Мова фін.
 7. Ulkomaiset suorat sijoitukset vuonna 2019 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://tilastokeskus.fi/til/ssij/2019/ssij_2019_2020-09-30_kat_001_fi.html вільний.- Загол. з екрану.- Мова фін.
 8. Финляндия возглавила рейтинг самых счастливых стран мира [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.rbc.ru/society/20/03/2019/5c91b8ab9a7947727b427698> вільний.- Загол. з екрану.- Мова рос.
 9. Зарплаты в Финляндии [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://visasam.ru/emigration/rabota/zarplata-v-finlyandii.html> вільний.- Загол. з екрану.- Мова рос.
 10. Безработица в Финляндии [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://visasam.ru/emigration/rabota/bezrobotica-v-finlyandii.html> вільний.- Загол. з екрану.- Мова рос.
 11. Бизнес-климат Финляндии [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://moyaidea.ru/biznes-v-finlyandii.html#contents2> вільний.- Загол. з екрану.- Мова рос.